

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франака у злату.за Црну Гору број 10 пара
за Стране Земље број 20 параЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:

„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)

ADRESSE:

„Vjesnik“ Cetinje (Monténégro)

Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника“
а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Цетиње, 23. маја

Парламентарна криза у Србији и развргнута слога српских народних странака у земљама круне Св. Стевана чињенице су, које послје потонјих великих и славних ратних догађаја највећу пажњу побуђују у нашој јавности.

Рат, завршен и самим тековинама, опет оставља за собом тешке ране, за које је потребно доста времена још више стрпљења и мудрих видара да се залијече. С оскудицом у шпаговима, с ослабљењем привредне моћи, доноси и изнуреност и клонулост у духовима, које прате и добитке оружја. Увиђањем и умјереност средство су помоћу којег се лакше излази из тога стања и даје полет новоме животу.

Парламентарна криза у Србији нашла је излаз у оставци Пашиневе владе. За име ове владе везани су славни и веома значајни национални успјеси. Ко је од кога заслужио, било би излишно и непотребно расправљати. Српски народ је, по цијену страховитих жртава и надчовјечанских напора, извојевао себи достојно мјесто у међународној заједници. И српски војник, и српски сељак, и сваки српски син, без разлике имања, знања и звања, извршио је своју дужност. Али неко је том, у данашње доба тако компликованом макином што се зове: Држава, Народ, Влада и Војска, ипак управљао и одређивао јој правац раду у духу народних жеља и његових животних интереса. Неко је ипак, овлаштен од Народа и загријан његовим идеалима, на све то ударио печат своје памети и круну својих дјела. То су српске вође: Владаоци, политичари, генерали. Сваки је приносио свој дио: уз Молтеа је био неопходан Бизмарк, уз Гарибалдија Кавур. Добра политика, мудра управа прокрчила је пут оружју, којем су генијални генерали математичком тачношћу унапријед предсказали побједу, ослањајући се, разумије се, на једну храброшћу и свијешћу војника дивљења достојну војску. Али дипломатија је утрла пут и у тишини спремала услове побједе. Одступање личности, које за вријеме тих успјеха бијаху на челу народног фронта, не умањавало њихове заслуге и дужно им признање.

У државама са парламентарним обликом владавине кризе у врховима управе обична су појава. Само кад се врше без потреса у појмовима, без подивљалости у срцима! Нека свака покаже своје способности! Народна свијест избјегаваће те потресе у колико је политичка култура јача и опасност од спољашњих непријатеља очигледнија. Политичка зрелост српског народа високо се уздигла, али ратни добитци не умањили нам број јавних непријатеља и потајних завидљиваца. Наш положај није лак и

ако нам се сада много завиди. Ми смо на половини пута. Наоружати се морамо мирним озбиљним радом да бисмо се спремили за нове задатке. Унутрашње промјене и одмјене међу радницима на народноме добру биће цијелисходне само ако горе буде замјењивано бољим, само ако буде чувана слободна утакмица свијех снага. Ако је икоме вријеме новац, нама је најскупочијенији. Догађаји, који се тако рећи преко ноћ јављају и гомилају, неће нас питати, да ли смо спремни, и по вући ће нас у вртлог и противу наше воље. Не смијемо у миру да оштетимо, што смо у крвавој напону народне снаге на бојноме пољу изградили.

Разбијена слога српских странака у Угарској у равној мјери обраћа на себе пажњу као и министарска криза у Србији. Задивили смо свијет нашим ратним подвизима; дужност нам је сада, да га у свијема земљама српског језика још више задивимо његовањем врлина грађанског живота. Растурена слога народних странака, које се бијаху ујединиле противу заједничког непријатеља, не може се сматрати јавном врлином. Потонји успјеси појачали су вјеру у нас саме, у нашу снагу, и сад ваља продужити не довршено дјело. На неслози српских странака у Хрватској и Војводини неће се уздићи српска црквена аутономија.

Русијина политика на Истоку

Полуслужбени орган француске владе париски „Тан“ пише:

Бесједа госп. Сазонова, коју је „Temps“ прекујче коментарисао с гледишта опште политике, расправљала је и о улози коју је руска дипломатија играла у догађајима на Истоку.

Занимљиво је констатовати колико се, у пркос поуци коју понављају факта, рђаво познаје и рђаво цијени Русија баш од оних, којима је највећи интерес да је гледају онакву каква је. У свакој од балканских земаља има људи који упорно придају петроградском кабинету не знам какав неодређен план агресивног панславизма, који демантују сва дјела руске владе. Г. Сазонов, простим набрајањем чињеница, дао је тој илузији одлучан демант.

Цјелокупна источанска криза, рецимо боље, цјелокупна историја блиског Истока, од берлинског уговора, свједочи о одмјерености руске политике. Узалуд ће се причавати старе успомене књаза Батемберга, неће се доказати да је Русија имала намјере које јој се придају. Јер да их је имала, она их је у више прилика могла и остварити. Године 1912. на име, када су Бугари и Турци стајали једни према другима на Чаталци, Русија би, војном интервенцијом за неколико часова, измијенила ток догађаја. Она то није учинила и није хтјела учинити.

С друге стране исто је толико неправедно колико и апсурдно тврдити да је у тој тачки политика г. Извољског супротна политици

г. Сазонова. За то што је г. Извољски, кад је примио власт, био позван да буде на челу послова кад се Русија враћала у Јевропу; за то што је, да би припремио тај повратак, преговарао, са пуним успјехом, о руско-јананском и руско-енглеском зближењу, хтјели су, у извјесним срединама, гледати у њему апостола балканске узрујаности. Овдје опет, у заблуди су, а не на правоме путу.

Г. Сазонов, као и г. Извољски, прије њега, морао је признати по лекцији коју су дали догађаји, да се гроф Ламсдорф варао кад је своју источанску политику заснивао на споразуму у двоје с Аустријом. Ко би смио пребацити г. г. Извољском и Сазонову што су поправили ту заблуду? Они су извршили потребну измјену: били би криви да то нијесу учинили. Али, кад је то учињено, гдје, када, како су они огледали да помијешају карте и одбили своју сурадњу дјелу трансакције, које је понекад било мало пријатно њиховој земљи? Никад.

Г. Извољски, дакле, говори само истину кад изјављује: „Улога је Русије улога умирења. Њене традиције непристрасне благонаклоности према свим балканским државама морају је одвести да даје своју потпору свакој од њих, под погодбом да и на једној и на другој страни буде искрености и повјерења.“

Докази? Мудар савет дат до јуче зарађеним странама да правдају девизу: „Балкан балканским државама“ освајањем срца, послје освајања територија; позивање на обнављање интимности са онако мудрим и онако чврстим кабинетом у Букурешту; пријатељска алузија на мисију у којој се може видјети почетак новог реда ствари између Цариграда и Петрограда.

У истом духу преговарало се о јерменским реформама, извршен је енглеско руски споразум о Перзији, закључени су монголски уговори од 3. октобра 1912. и од 5. октобра 1912. и од 5. октобра 1913. године. У свакоме од тих дипломатских аката показују се руководне црте руске политике: легитимна воља да се сачувају сви интереси руске царевине, промишљена одлука да се увијек ради помирљивим путевима.

Русија, да би наставила ту политику, има од сада оруђе без кога је била много година: војну снагу *првога реда потпуно организовану*. Ту снагу г. Сазонов се није устезао да напомене недавно, у исто вријеме кад и ђенерал Сухомлинов, њену легитимност и важност. *Русија може бити одмјерена, јер знају да је силна*. Мир, коме она доприноси, *није јој наметнут невољом*. *Сазнање о њеној спремнојности за рат* јасно одређује смисао који се придаје њеним мирољубивим методама.

Тако се она користи на цијелом Истоку уважењем и повјерењем, *коме се њени савезници први радују*.

Хроника

Стално на небратском путу. — Како ће се Аустрија опет овеселити? — Разочарање албанофила.

Стално на небратском путу. Бугарска Телеграфска Агенција јавља да ситуација Бугара у Македонији постаје сваки даном све гора и неиздржљивија због немилосрдних гоњења, којима су изложени од српских и грчких власти и због самовласних намета којима су опхрвани.

Тако у Радовишту наговарена је контрибуција од сто хиљада динара а сем тога и порез од пет динара на главу, без разлике пола, за издржавање гарнизона и српских чиновника. Село Подлеш из среза истог оптерећено је контрибуцијом од седамдесет хиљада динара. На тај начин је Македонија претворена у пусту земљу и њено становништво, како бугарско, тако и муслиманско, притиснуто политички и економски, приморано је да се исељава.

Биоградски Прес-биро на то примјећује:

Бугари су *неисцрпни и неизбечиви у измишљању*. У Македонији сад апсолутно нема никаквих контрибуција и ординарна је неистина, да српске власти глобе становништво у Радовишту и Подлешу, као што то измишља Бугарска Телеграфска Агенција. У новоослобођеним крајевима Србија сад наплаћује само порез који се наплаћује и у свима европским државама, па и у Бугарској, ако се она послје оваквих азиатских лажи може убројити у европске државе. Порезу за поједине округе у Новој Србији одредили су сами народни представници из тих крајева и *пореза је два пута мања него што је била под турском управом* не рачунајући оне силне глобе, које је тамошњи народ морао под пријетњом смрти да даје бугарским разбојницима за вријеме слабог турског режима у Македонији, који није имао снаге да заштити народ. Осим тога, због ратних догађаја, тамошњи народ двије године био је ослобођен и од те мале порезе. Такво безумно лагање назива само презирање културног свијета.

Како ће се Аустрија опет овеселити? Питање с пола жалосно, у суштини доста шаљиво. То питање поставља у својем духовском броју чувена бечка „Нова Слоб. Преса“. И одговара се на њега дуго и широко. Одговара најпрвије сама редакција листа. Потеже прашљива документа из бечке Државне Архиве, премје у гробу Метернихове кости, прегледа низ чињеница из прошлости Монархије и, савијајући их са садашњошћу, долази до закључка: да данас Аустрија не може бити весела. Па и сама будућност, вели „Преса“, стеже око срца аустријских поданика студен. И затијег болно вапје: *еј, ви на врховима, еј ви, што представљате Монархију, дајте нашим грађанима бар једну утјеху, бар једну наду, спустите у наше тугом и јадом помрачене душе бар један зрачак извјестности за сутра, на ћемо вам дати све што од нас тражите, па ћемо уз њека одобривати кредите за нове дредноте, за нове топове! Аустрија — са болом у души уздикује „Преса“, — данас није весела, али она мора бити нечим овеселена! Чиме? То нико не зна. Од Шлезиие до Котора стеже нас обруч непријатеља. *Аустрија је жалосна не зато што је изгубила нешто што има, већ зато што није добила нешто, што је могла имати*. Ту је узрок њеној жалости, ту у изгубљеној илузији, у затвореноме путу за Солун! Пошто је много пута код појединаца и држава губитак какве драге илузије тежи и више болан од губитка стварности, то није никакво чудо, што „Преса“ послје Курманова и Лиле Бургаса ставља на дневни ред питање: како се Аустрија опет може овеселити. Консултирали је много људара. Готово се сви слажу у мишљењу, да Аустрија треба изнутра да се поправи и измири са оним народностима, које сачињавају већину њеног становништва. Један њемачки професор са хајделбершког универзитета савјетуге преко „Пресе“ Аустрији, да даде својим народима „хом-рул“, — оно, што Енглези сада дадоше Ирцима.*

Дијагноза је добра, али је питање, да ли је лијек прекасно сипљен.

Нешто није добро код онога, који се пита: како опет да се овесели?

Разочарање албанофила. Страх од већег зла створио је Арбанију. Страху од европског рата има да захвали своју слободу народ, који је никад није имао нити је за њу марио. Страх европских кабинета од већег чуда излио се у услужним органима јавности у химне Арбанасима. Створена је љубав за њих. Организована је читава хајка противу њихових тобожњих угњетача. Ова посувраћена љубав ликовала је приликом отмице Скадра и сузбијања српске војске из Драча. Предњачили су бечки полуслужбени листови. Славили су тада Арнауте као најбољи народ на свијету. А

данас, poslije godine dana, sve obratno! Sад чувени немачки публициста Харден у бечкој „Новој Слоб. Преси“ пише најцрње о Арнаутима. Чујте га само: „Три ствари — вели он — ми Арнаути нећемо: државу, порез, војну службу. Три ствари су нам неопходно потребне: хлеб, слобода, част. Ми се до земље клањамо само јачем. Само њему припада наша рука, наша вјера. Али он не смије да нас зароби, већ треба људски да нас плаћа и да шири границе арбанашке земље. Примили смо ислам, да не бисмо били раја. Носићемо халине свакојег силника, био он из Рима, Беча, Атине или Биограда, само ако нам даје част и брине се за наше благоутробије. Сваку ћемо халину са себе бацити, а да нас савјест не заболји, ако нам нова доноси претилују награду. Свак може да нас узме под намам, нико да купи, јер наша је највиша дужност, да будемо у исто вријеме ратници и ловци, пастири и разбојници, и на тај начин да одржавамо своје племе.“

Те Харденове гдје Арнаут саопштава она иста бечка „Преса“, која им је прије године дана пјевала химне и позивала сву Европу да их спасе од Црногораца!

Ваљда ће и Арбанаси видети за што су их њихови „заштитници“ хтели да злоупотребе!

Писмо из Арбаније

Утисци с пута

Дан је био тужан и суморан и књаз Вид бијаше прогласио опсадно стање у својој пријестоници, по чијим уским и кривудаваим сокацима тумара оборене главе по који пролазник, као да тражи нешто, што је изгубио. Изгубио је он у ствари и свога падишу и своју слободу, које неће више наћи без уз свјетлост полумјесеца, по тај полумјесец је данас толико далеко зашао, да је сумња, да ће се икад више ukazати на ове стране.

У полицији гдје сам ушао, да примим пасош, а у једном мрачном собчету гдје један жандарм у доколици ниже фишке у реденику, примјетио сам неку црну таблу са неким апаратом одспријед. Биће да је био Рентгенов апарат, кога су можда поставили ту, било да претресу, без да дирну руком, сумњиве женске, било опет да ваде куршуме из људског меса. Било у једном, било у другом случају, зракови X добро су дошли Арбанији.

На лађи сам нашао масу путника, који су долазили са ратних лађа у пристаништу, који су се били тамо склонили последњих дана, а који се не смију искрцати сем у Бари или Трсту.

То су били чланови аустријске и талијанске колоније из Драча, а који су попадали у посљедње ври-

јеме у овој вароши, као оно муве на какав лонац меда.

Забавно је било чути, како разговарају ови људи, које је страх овдје сабио, но који су сматрали себе као људе о чијим храбрим подвизима имаће и њихово потомство да прича.

Тако, на примјер, један Талијан говорио је о експлозији једног шрапнела на стотине метара далеко од њега, као о каквом историјском догађају.

У једном разговору што се је водио у моме сусједству, један Шваба упитаће талијанског сапутника и друга из пансионата извјесне госпође Розалије, да ли је њихова газдарица остала у вароши?

Да, одговори Талијанац, она ти је бога ти, као каква Калабрешка, са револвером у руци, заклела се је та, да ће да умре тамо као права јунакиња.

У једном ћошку салона неки мршав и висок човјек, власник једне скоро подигнуте циглане изван Драча, нагао се над флашом минералне воде и забринуте нешто њоме је гасио жеђ. Помишљао је ваљда, како то његово предузеће сваког часа може да се претвори у прах и пепео. До њега опет испружен на канабету, један дебели кобасичар снажђено је пиљио у таван. И он је можда помишљао на своје опљачкане или усмрћеле саламе и сафаладе, те у оба случаја капитал је пронао.

Лађа се је већ кренула била и са њеног крова једна група тих путника машу с рукама и опраштају се с немилим Драчом вичући *Ma-ledetta Albania! Teufel Durazzo! Selvaggi Albanesi!*

У једном ћошку лађе а међу гомилама џакова пуних ђумура наиђем на два човјека. Један је био обријане главе, а други на против бијеле браде и са вишном на глави. Тај први био братар францусанац из Грца, који се помоћу једног државног тумача из мјеста цитираше да убиједи свога муслиманског колегу у особиту храброст повог арбанашког владарца.

Видећи га, рече фратар, како ју трос без пратње скоро корачање улицом, поносан узвикнуо сам: *Hoch Prinz Wilhelm von Wied!* а он смијешећи се отпоздравио ми је машући руком.

А принцеза, наставља неуморно калуђер, толико је интелигентна, да је за непуних три мјесеца савршено научила језик своје нове отаџбине. Она је баш и одлучила да дође

била много осумњичена и поткопана. Он ју је дигао и утврдио. У великој свјетској драми не играју сви људи подједнако видне и подједнако утицајне улоге. Један човјек долази у свијет са полубожанском моћи, други долази са улогом без мало једне ствари. То је га Карлајлова истина, која нам свима боде очи. Једна емпиричка истина, ако хоћете. Једна божанска истина, која је са божанском простотом и љепотом исказана, у Јеванђељској причи о талантима. Једни људи излазе на свјетску позорницу са пет таланти, други са једним. Што је прко те истине у Карлајла нестварно је, и припада више форми, одјећи, у којој је та истина изложена пред свијет. Необично јака, ексцентрична одјећа, сопствена само оријенталској пророчкој мудрости.

У колико је Карлајл истицао људе са пет таланти, у толико је Толстој истицао људе са једним талантом. Толстој је исказао велику истину тврђењем да сви људи, а не само хероји, стварају историју. Његова формална претјераност састоји се у потцењивању улоге хероја у историји. Као што хероји код Карлајла вуку под својом сјенком милионе безимених људи тако код Толстоја маса баца своју дебелу сјенку на хероје, који је инспиришу и воде. Карлајл тврди: хероји су творци историје. То је истина, но није цијела. Толстој тврди: сви су људи творци историје. И то је истина. Но и то није цијела истина. Треба корачати још један корак даље, но један опасан корак над провалијом, створеном кроз хиљаде година и милион заблуда. Творци су историје не само сви људи, него и све ствари на земљи и око земље. Јапанци су по-

омамо, а као бонбона или као алва, како хоћете, тако је слатког карактера.

Хоца је на то сваки пут климнуо главом и два колеге се на томе разиђоше. Глас је међутим кружио о могућем искрцавању аустро-талијанских трупа и о оној Биб Додиной колони што маршира на Драч. Радознао, пристигнем хоцу и упитам га о томе за његово мишљење.

— Не, одговори хоца, као с нешто поноса, не бојимо се ми ништа од свега тога. За нама имамо, а то су ми и у вароши рекли, Турску и Србију, но и ако је још за неко вријеме Турска подалеко, српске двије дивизије које су већ у Дебру, чекају наређење, да одмарширају и поново изађу овдје...

Развеселио у неколико овим арбанашким *водвиљом*, окренуо сам очи ка обали.

Вис Кроје, посађен на арбанашком планинском платну, прикривао се је у даљини и изгледао је на огромну стару птичурину, која на врх стијене ћућурила се је и мирно преживљује посљедње часове. Све више се је мркнуло и на оном кланцу далеко над Сан-Ђованом, распознао сам ону гранитну пирамиду, подигнуту за храбру и тужну успомену наших храбро погинулих у Арбанији.

Посматрајући је како се уздиже према ведром небу, рекао бих да личи на орлића, који подиже главу из гнијезда, да осмотри доље у долини, чекајући дан, да добије крила да одлети. С Ђурашковић

Руска пробна мобилизација.

Бечки листови јављају, да ће Русија на јесен, у октобру, опет извршити пробну мобилизацију своје војске. Мобилизована ће бити половина целокупне војске и биће стављена на аустријску и њемачку границу. На јесен ће — веде бечки листови — Русија повести мирнодобско стање своје војске на два милиона војника, колико их у миру немају Њемачка, Аустрија и Италија укупно. Сврха је овој новој пробној мобилизацији, како објашњавају бечки листови, стално држање Њемачке и Аустрије у кризи и страху, умишљајући да оне морате предузимати супротне мере и тијем се повратно изнурити.

Међутим, ипак ови ризици изгледају слаби да растумаче оваки колосални напор, до сада у вријеме мира невиђен, који ће да учини Русија. Зато изгледа вјероватнија комбинација, конструисана према једној вијести полуслужбеног листа румунске владе „L'Independence Roumaine“, да се иза ових руских војних вјежба крије један велики политички план руски, који је спремљен радом руске дипломатије у Цариграду, посјетом Талат бега у Ливадији и Букурешту, а биће до-

слије рата с Русима подигли један споменик и својим коњима. Ми Срби могли бисмо подићи споменик српским војовима. Замислите, колики су дио рата изнијели на својим јаким и стрљивим грбачама сироти српски војови из 1912 године! Да ли би се у онште могао замислити рат у наше вријеме без волова и коња? У једноме рату протрчао је упулашен зец ноћу кроз логор, узбуњено је војску и нагнао је у бјегство. Зар је дјело тога зеча мање историјско него дјело ма кога војника из тога логора? Фараонова војска која је гонила Мојсеја и Јевреје, потопила се у Црвеном Мору. Вода је ту извршила једно дјело, без кога би историја свијета имала савим друкчији изглед. Руски мраз 1912 године био је моћан савезник Руса и страхан непријатељ Француза. Вулкан Везувски упио је једнога дана у свјетску историју једну језовиту сцену. Богата и културна Помпеја на обали лијепога плавог Залива затрпана је лавом и пепелом. Колико бисмо ми данас опет мање познавали стари свијет да се огњена и пепелна стихија са Везува није умјешала једнога дана у ток људских ствари! Римљани су код Хераклеје били побјеђени не од војске Пирове него од његових слонова, које су они ту први пут у животу са ужасом видјели. Слонови су, дакле, били један фактор историјски. Германски и словенски народи у номадском периоду своје историје помицали су се с мјеста на мјесто за травом. Тамо гдје су налазили траву, разанићали су своје черге, ложили ватре, тамо се рађали и умирали, тамо се жалостили и лудовали. И трава је, дакле, врло моћно утицала да историја људска буде оваква

вршен посјетом руског цара румунском краљу.

Према тој комбинацији Русија и Румунија начиниле су са Турском споразум историјске важности. Турска је пристала да руским и румунским ратним бродовима отвори пут кроз Дарданеле и пусти их у Средоземно Море. Претходни пристанак Енглеске је већ добивен. Европа ће тако бити стављена пред готов чин, једнако као и 1871. год., кад је Русија послала француско-њемачког рата ухвата згодан час да се ријеша стега које јој је париски уговор од 1856. наметнуо на Црном Мору.

Мобилизована руска војска има да буде потпора овоме чину против оних који би му се успротивили. Тако би велики напор који Русија кани учинити био откупиљен извршењем њеног вјековног сна. Турска би у накладу од Русије и Енглеске добила гаранцију свог интегритета.

Сумњиво је једино то да би Енглеска прихватила руски протекторат над Турском, макар и она имала у њем учешћа и пустила да Русија постане средоземна морска држава.

Смутње у Арбанији

Незадовољство Италије

„Кориера Дела Сера“ доноси чланак о догађајима у Арбанији од народног посланика и угледног публицисте Тореа:

„Један од најглавнијих црва, што подгриза арбанску државу, јесте — што да не кажемо? — аустро-угарска политика. Аустрија хоће пошто пото да одржи свој предоминијум у сјеверној и центвалној Арбанији; надмоћност, којој није сад циљ непосредно освајање територије, али којим се предвиђа за сваки случај, да ће се једнога дана указати потреба да Монархија војно интервенише у томе дијелу Балканског Полуострва. Бадава, Беч се не одриче свога сна да једнога дана понова заузме на Балкану онај положај, који је изгубио 1912 и 1913 године. Овај Аустријин сан налази оправдања по њу ради оперисања против нове српске силе; то је у осталом суштина данашње аустро-угарске политике. Беч у исто вријеме мисли да му је та политика потребна и за парирање италијанске политике, која — по мишљењу аустријских политичара — тежи за јужном Арбанијом, са политиком и стратегијским центром у Валони. Но Беч се вара из основа кад тако мисли, јер Италија заиста нема тих амбиција. Једини је захтјев и жеља Италије да Драч и Валона не дођу у руке једне или двије државе, које би могле једнога дана запријетити опашању Италији, или боље да се изразимо слободи Јадранског Мора. Италија не аспирира на територијалне посјеле с оне стране по-

а не друкчија. Учествовале су у историји људској и звијезде својим блистањем и својим помрачењем. Помрачено сунце често пута збуњивало је војске; појава комета изазвала је слутњу побједе или пораза; а звијезде су својим током или сјајом изазивале одушевљење или очајање. Небо је служило као оракул земљи. Са Јакшића куле на Дунаву гатали су Турци по звијездама о својој будућности. Ни једно гатање у историји није остало без посљедица, како оно у Делфи, тако ни оно на Јакшића кули. Једна свјетлосна небесна појава помогла је побједи Константина Великог код Милвијског моста. И минерали су учасници људске историје. У камењу су људи урезивали своје мисли и своје мисли и своје срце. Зато је узрок милионима људских комедија и трагедија. Новац игра огромну улогу у историји. Боје су послужиле за овјековјећење историје. Климат је један од великих творца историје; вјетрови, и кише и жеге. Пустинска жега у Индији вратила је Александра и учинила крај његовим завојевањима. Силне кише отежавале су српско продирање кроз Арбанију ка Мору у јесен 1912 године. Црна Ријека пред Битољем и Михајна у Арбанији судјеловале су веома видно у историји нашег прошлогодишњег рата. Његова улога није била редовска но прије генералска. И микробни организми дјествовали су много на облици историје, на умножење знања и прогрес културе. Падање јабуке с гране могло је једноме историјском човјеку, Ђуџуну, да утврди закон атракције.

На основу овога летицијског погледа на учешће свих ствари у историји људској, у рату и у миру, мора се извести

ПОДЛИСТАК

ТВОРЦИ ИСТОРИЈЕ

Карлајлова и Толстојева теорија

(Свршетак)

Но како је правилније одговорити на питање: Кроз кога Бог ствара историју? Ко су његови сатворци? Да ли само хероји или сви људи? Да ли само Бонапарта и Бизмарк, и Карлајл и Толстој? Или сви? Сви до једнога, до лакеја Лакрушке, и кочијаша Захара? Несумњиво сви. Не сви подједнако, но тек сви. У зидању куће учествује инжињер, и мајстор, и помоћници мајстора, и прости радници. Инжињер уложи највише мисаоне снаге, прости радници уложе највише физичке снаге. Инжињер даје име своје грађевини, а његови прости сатрудници губе се као безимена маса иза његовог имена. За кога се губе? Губе се за људско памћење, но не губе се за Бога. Бог види у овом тренутку све творце и творевине од почетка историје. За њега не постоји безимена маса. Свака цигла у свакој грађевини на земљи носи име онога, ко ју је отесао и на дотично мјесто поставио. Ни једно се име не прелива у друго ниш се мијеша с другим, но стоји поред других, на свом мјесту и на свом дјелу. Фалсификат је у историји искључен. Бог чита имена свих радника, а ми се задовољавамо ако прочитамо и сјетимо се само имена инжињера.

Да ли је Карлајл исказао једну неистину својом теоријом о херијима? То се не може рећи. Напротив, може се рећи, да је његова истина вјечита и необорива. Он ју је истакао у једном времену, кад је она

менутог Мора, не само што не аспирира него не може и не смије. Аустрија не може то исто казати за своје планове на Балканском Полуострву.

Ту је кључ, ту је објашњење и основа разлике између двије арбанске политике, тј. аустријске и италијанске. Споразум између Италије и Аустрије о Арбанији има два лица: сад је моментално једно лице заклоњено формулом да Арбанија мора постојати; но прије промјене стања на Балкану формула је гласила друкчије, под видом статус кво. Но могло би се рећи да је Аустрија тада била искренија, држећи да Арбанија у њеној политици није тада играла главну улогу, пошто је Монархија имала пролаз за своју експанзију кроз Новопазарски Санџак.

Али пошто је Новопазарски Санџак затворен, пошто се ту створила нова српска сила, и пошто су се изврнули или ће се изврнути односи са Румунијом, пошто су се донекле промијенили односи са Бугарском, сви аустријски планови су се срушили, тако да је Аустрија према Арбанији промијенила своју политику.

А шта ће сад да буде? — Умирењем цијеле Арбаније са снагама које она располаже и које Велике Силе тамо имају, неће се моћи ништа учинити. Хоће ли онда све Велике Силе интервенисати, шта ли ће?

Но једна ствар мора се извести и казати чисто и јасно: да Италија не смије узети на себе задатак да заједно са Аустријом изврши пацификацију и реорганизацију арбанашку. Европа мора осјетити дужност да се и даље за њу стара.

Изјава талијанске владе

О гледишту Италије на арбанско питање италијанска влада издала је овај комунике:

„Држање Великих Сила у арбанском питању још је увијек неодређено и у таму завијено. Италија зна само једно питање: *јадранска равнотежа не смије ни у ком случају бити поремећена на њену штету. За то ће се Италија и силом заложити.* О уређењу Арбаније и обезбјеђењу пријестолу Књаза Виду нека се брине Европа, за одржање равнотеже на Јадрану заложити се, *било свако за себе било заједнички, свима средствима Италија и Аустрија*“.

Хамидов син на арбанашком пријестолу „Франкфуртер Цајтунг“ јавља из Цариграда, да се у цариградским арбанским круговима сумња да ће

се књаз Вилхелм моћи одржати у Арбанији. Услови, које су му поставили устаници, су такви, да се не могу примити без видног понижења, и арбански кругови услед тога рачунају са могућношћу кандидатуре каквог муслиманског принца. Највише изгледа на успех има принц Бурханадин, син Абдул Хамида. Он се недавно бавио дуже вријеме у Европи. Пут његов, мисли се, био је у вези са арбанским догађајима. Порта, међутим, није наклоњена кандидатури ма кога царског принца.

Мишљење органа француске владе

Париски „Тан“ пише: У Риму жучно пребацују Аустрији што је отворено ударила противу Есад-паше. Донисник римске „Трибуне“ тврди, да су у редовима националиста били многи Аустријанци — а Талијани нијесу. Дакле штампа талијанска тврди да су то аустријански солдати бомбардовали Есад-пашину кућу. Чак тврде да је Књаз Вилхелм био у комплоту томе, да се сузбије радикална моћ Есадова, а да је све то извршено у одсуству министра талијанског у Драчу.

Ово су одиста велике оптужбе. Но бечка штампа пребацује истом жестином својим римским колегама, да експлоатишу догађај с Есадом. Најзад одбацују категорички приједлог да се у Драчу испошље интернационални одред, који се налази у Скадру, чије присуство бранилачко захтијева принц Вилхелм.

Ко зна историју Арбаније пошљедњих година, неће се изненадити овоме, јер је ривалитет између Италије и Аустрије у тој земљи давно позната ствар. Али се не треба ослонити на то, да овај сукоб између њих значи коначну заваду између ових двију држава.

Не смије се заборавити да је Њемачка ту по сриједи, чију заштиту ове двије државе траже, а која никад не излази из те роле, да мирни ове двије земље у интересу одржања Тројног Савеза. *Беч и Рим не измијенили горке уредбе, али ће се помирити у Берлину.* За то не смије ништа француска, а још мање влада бити наивна, да вјерује у ову заваду између Аустрије и Италије. Ништа није глупље него остати на перону кад воз оде! Зато Француска мора узети учешћа у арбанскоме питању.

Дневник

Измијењали телеграме. Његово Величанство Краљ и Његово Им-

ператорско Величанство Цар Ни-

кола II. измијењали су, поводом боравка изланства XV. руског стрелачког пука на Цетињу, срдачне телеграфске поздраве.

Дан Краља Грчке. Прекјуче је био имендан Краља Константина. Тијем поводом је у овдашњем грчком посланству било свечано примање честитања. У име Краљ. Владе честитао је г. посланику Евгенијајесу Министар Иностр. Дјела г. П. Пламенац, а у име Краљевог Двора Маршал г. Греговић. На честитању је био и Њ. Кр. Вис. Књаз Петар, Г. посланика посјетио је и Предсједник Краљ. Владе г. дивизијар сердар Ј. Вукотић, а било је и много наших великодостојника, који су били дошли да г. посланику честитају имендан Краља савезне нам Грчке.

Здравица Књаза Петра. Његово Краљ. Височанство Књаз Петар изговорно је на вечери у част изасланства XV руског стрелачког пука ову здравицу:

Господо и браћо,
Као и увијек, када ми се прилика дала, осјећам се прерадостан у кругу вашем, у кругу вас јунака и представника нашег јуначког и дичног официјерског кора.

Моја, као и свих вас, радост је веома увећана, кад у нашој средини видимо представнике братске и славне руске војске, оне војске, господо, чија се племенита крв словенска вјековима лила на све стране по Балкану до обала Јадранског и Егејског Мора, а за слободу, за сјас и за величину свију нас овамо на словенску југу, као и за срећу и најпредак човјечанства.

Господо,
Ова дична и витешка наша браћа из далека су позитали, да од стране славом увјенчаног 15-ог стрелачког пука, донесу нашем узвишеном Господару и славном Врховном Командату поздраве и значајне поклоне: бритку сабљу и друга војничка знамења приликом двадесетипетгодишњег Његовог шевства над поменутим пуком. Ми смо, господо, мали и ми нијесмо у стању одужити се браћи Русији за нехеројске пајезе према нашем Владару, па дакле и према свијема нама, осим ако у души нашој будемо увијек по пријерију наших славних Господара и свих поштених Црногораци гајили жељу, да, устреба ли Цару и Русији, ставимо и животе наше на расположење, и да вазда подижемо Богу тојле молитве за

улоге ствари могу бити херојске. Зар поларна звијезда, која је хиљадама година била пуговоћу људи, на води и на копну нема једну улогу у историји људској равну заслуги једнога великог хероја — човјека? И зар јабука, која је при своме паду отворила очи Њутону за једну велику истину, није заслужна за историју човјечанства бар онолико колико Њутон сам? И зар Ајни, који су столећима штитили римску културу у Италији од сјеверних дивљих хорди, нијесу херојски заслужни за свијет? Не играју све ствари само улогу просте сценерије, нити сви људи само херојске улоге. То нас може побудити да скромније судимо о себи и праведније о животињама, биљу, минералима и звијездама.

Кад овако посматрамо појам историје, онда ми добијамо и један широк базис и моћно оправдање једном животном оптимизму. Мој малини људски живот не изгледа онако као једна танка свјежица, коју лаки дах смрти тренутно угаси, но мој живот онда везан је нераскидљивим везама за све што постоји, почев од зрнаца пијеска на обали океана па до великих небесних свјетила. И мој живот не може се угасити докле се све звијезде на небу не угасе. Не само да не пропаде сума снаге у свијету, као што то научна хипотеза тврди, него не пропаде ни једна ријеч ни једна мисао, ни једно дјело, ни један писак тине у дну мрачне пећине. Историја је сума свега створенога, херојског и нехеројског. Све створено учествује опет у стварању историје. Сви смо ми творци историје. Све што радимо данас, не радимо само за данас него за вјечност. Сваки дан је један савршен фо-

тографски апарат и савршен фонограф. Ниједан покрет не остаје нефотографиран, и ниједан глас неухваћен и несачуван. Историја не зна за тајну и за губитак. Све наше тајне знаће цео свијет једнога дана и све оно што ми изгубимо из вида или памети није изгубљено за историју. А историја није једна мртва ствар, но жива. Прошлост није један потонуо брод од кога Карлајл види само штрчеће катарке, које он назива херојима, и од кога Толстој види само горњу површину која је састављена из свих људских бића, но то је само подводна страна једног магичког брода, коме је садашњост површина и који све већи расте и све дубље гази што даље броди. Ми смо данас на површини брода, а сутра кад будемо мртви можемо бити подводна страна тог истог брода, који нас неће одбацити, но водиће нас до крајњег пиља свог, као што води собом, заједно с нама, све оно што је икад заузимало ово мјесто под сунцем, које ми данас заузимамо.

Гдје је тај циљ? То зна само главни покретач и конструктор брода. Једна свега и језовита тајна обузима биће наше. Но ми можемо бити испуњени радошћу и под теретом те тајне, само ако се сложимо с Карлајлом и Толстојем у ономе, у чему су се и они, поред свеколике разлике, потпуно слагали. А они су се слагали у одговору, на питање, ко је главни творец историје, инспиратор и вођ људи или како би ми рекли — и људи и ствари.

Карлајл вели: Бог.
Толстој вели: Бог.
Сви хероји веле: Бог.
Сви народи веле: Бог.
Решимо и ми: Бог.

Путује под Острог. Г. Гаврило

Церовић, Министар Просвјете и Црквених Послова, путује вечерас под Острог, гдје ће о Тројчину дану бити присутан на слави Манастира.

Слава Острошког Манастира. Као сваке, тако ће и ове године о Духовима под Острогом бити велики сабор, на којем се скупљају хиљаде побожних поклоника моштију Острошког Чудотворца из свијех крајева Црне Горе и околних српских земаља.

Комесар Краљ. Владе биће за вријеме сабора никшићски обласни управитељ г. војвода Ст. Вукотић.

Откривање Доситијева споменика. У Биограду ће, трећи дан Духова, бити на свечан начин откривен споменик великом српском просвјетитељу Доситеју Обрадовићу. Како сазнајемо, на овој свечаности биће заступљена Краљевска Влада и Цетињска Општина.

Забава с игранком. „Пјевачко Друштво „Његош“, које стоји под високим покровитељством Њ. Кр. В. Књаза Петра, приређује у недељу 25. ов. мјес. у вече у Зетском Дому забаву с игранком. Концертни и позоришни дио забаве биће изведен уз пријатељско судјеловање г. и госпође Вучићевића, чланова Краљ. Народног Позоришта. Програм је забаве биран и лијеп. Забава почиње у 9 час. у вече. У случају рђава времена дамама ће бити на расположењу аутомобил од 8 до 9 час. и од 2 до 3 час. по поноћи.

Књижевност

Допуна биографији Бранка Радичевића. Назад двије године изио је у „Сљетском Јединству“ наш пријатељ звањ Горко из Боке Которске допуна биографији нашега јесника Бранка Радичевића и намињени ради познавања далматинској и бокоаторској омладини, па пошто је та допуна нашој црногорској омладини слабо позната или готово никако и пошто је домовина Бранковићех предака из Зете, данашње Црне Горе, од познате у нашој домовини породице Радичевића, то налазимо за умјесно ту допуну изијети и у нашем „Веснику“.

Та допуна гласи:
„Почем смо дошли до неких најновијих података, који се односе на Бранкову биографију, дужни смо их изијети

тографски апарат и савршен фонограф. Ниједан покрет не остаје нефотографиран, и ниједан глас неухваћен и несачуван. Историја не зна за тајну и за губитак. Све наше тајне знаће цео свијет једнога дана и све оно што ми изгубимо из вида или памети није изгубљено за историју. А историја није једна мртва ствар, но жива. Прошлост није један потонуо брод од кога Карлајл види само штрчеће катарке, које он назива херојима, и од кога Толстој види само горњу површину која је састављена из свих људских бића, но то је само подводна страна једног магичког брода, коме је садашњост површина и који све већи расте и све дубље гази што даље броди. Ми смо данас на површини брода, а сутра кад будемо мртви можемо бити подводна страна тог истог брода, који нас неће одбацити, но водиће нас до крајњег пиља свог, као што води собом, заједно с нама, све оно што је икад заузимало ово мјесто под сунцем, које ми данас заузимамо.

Гдје је тај циљ? То зна само главни покретач и конструктор брода. Једна свега и језовита тајна обузима биће наше. Но ми можемо бити испуњени радошћу и под теретом те тајне, само ако се сложимо с Карлајлом и Толстојем у ономе, у чему су се и они, поред свеколике разлике, потпуно слагали. А они су се слагали у одговору, на питање, ко је главни творец историје, инспиратор и вођ људи или како би ми рекли — и људи и ствари.

нашој далматинској и бокешкој омладини ради важности бесмртног нам Бранка Радичевића, који својим пјесмама патриотски одушевљава све наше омладинце, створивши епоху у литерарноме развитку нашег народа.

Настојатељ манастира Бање у Боки Которској, наш вриједни књижевник г. игуман Дионисије Миковић, објавио је вјеровно писмо сродника Бранковога Андрије Радичевића, који тврди, да се овај огранак његове родбине при сеоби у Котору настанио. То се питање по српским листовима у великог расправљало, док се дошло до фактичког резултата.

Као што знамо, Бранко је идеалан Србин, те су се наши српски ђаци на бечкој универзи прикупљали око старине Вука Караџића, а у братској слози, и стварали идеале о срећи и слободи рода.

Велики геније Петар II. Петровић Његош, Господар Црне Горе, у проласку своме за Русију заустављао се повише времена у Бечу, и код њега је често долазио Бранко Радичевић и с њиме се врло радо разговарао.

Једнога дана, када бијаше Владика слаб, бијашу дошли на посјету др. Јулије Радичић, сликар Настас Јовановић и Бранко Радичевић, да га виде, те су пожељно Владициној о свему водили разговор а по највише о Српству и Црној Гори, те Господар — Влад. као онако слабућав понуди др. Јулију Радичићу, да му рекне своје мишљење о његовој болести, а овај ће му рећи: Господару, и ако Вас мори сушица, Ви, као млад човек, снажни сте и можете оздравити.

Ове су га ријечи врло задовољиле и умириле, те пригне главу наслоњачи у подтрони и поче жмиркати, као да спава. Споменути посјетиоци нижим гласом отпочну водити разговор: Ко би имао бити владичин наследић у случају продужења болести и смрти? О томе су била разна мишљења и нагађања, а др. Јулије Радичић рећи ће: „Данило мора бити наследић црногорски“. На то ће одговорити Бранко Радичевић: „Ја за то име да сада нијесам чуо!“ — На ове ријечи Владика подиже главу, тргне се и са осмехом рече: „Кажем ти, Бранко, ако Данило остане онакав какав је, чуће га сва Јевропа!“ — То се мишљење Владицино и остварило.

Када је Књаз Данило постао Господар Црне Горе уздрмао је Отоманску Царевину, те је Султан Азис послао 50.000 војске на Црну Гору под управом силнога Омера паше да је покори 1853. год. Ту је војску Књаз Данило са Црногорцима сузбио и одбио са граница Црне Горе.

При објави рата, тај силни дух Књаза Данила до ногу је потукао 15.000 низама регуларне војске на „Граховцу“ на удивљење цијела Јевропе.

Кад су се ови родољуби Срби разишли, наредио је Владика Бранку да га сваки дан посјеђује, што му је особита радост била.

Кад се Петар II. Петровић вратио у Црну Гору послао је Бранку ову пјесмицу:

„Пјевче драги, Србе врли,
„Искро жива Бачког круга,
„Нек Аполо тебе грли —
„Нек Орфеј тражи друга.

„У вилинском пјевај колу
„Као славуј уред луга,
„Теб' за род пјесма грли
„Као небо вита дуга!...

„Хајде, роде, колу амо
„Да јуначки проиђемо,
„Глас нек јечи, нек се чује,
„Нек цркају љуте гује!“

Његош и Бранко пјевају славу рода свога, која ће духом и ватреним патриотизмом у вјечита времена загријавати Србине: груди, ради националнога идеала, док устраје једнога Србина!

Гојко.“

Српско-грчко братимљење

Овијех дана посјетило је Атину Биоградско Пјевачко Друштво, ово без сумње најбоље пјевачко друштво на словенском јуту. Биограђани су у Атини дивно дочекани. Дочек је добио облик српско-грчког братимљења. Телеграфски извјештај о дочеку гласи:

Дочек Српског Биоградског Пјевачког Друштва и у Пиреју и у Атини био је од стране Грка управо величанствен. У Пиреју су били сви грчки бродови окићени српским заставама. Друштво је дочекано одушевљеним говорима и испраћено за Атину бурним поклицима Србији и химном српском војне музике. У Атини друштво су дочекале непрегледне масе свијета са српским заставама и бурним акламацијама Србији и савезу. Гарден парти, који је приредио председник атинске општинске друштва, испуно је сјајно. Присутни су били министар спољних послова Штрајт, српски посланик Балугић, атински председник општине и многи одлични представници атинског друштва.

Пред дупке пуном кућом атинског народног позоришта, пред грчким краљем, принцем Јеленом, престолонаследицом, принцем Андреем, члановима владе и најодабранијим атинским друштвом приређени концерт Биоградског Пјевачког Друштва потпуно је успио. „По њесми се види, да су Срби здрав и хрибар народ“, изразио се Веницелос. Уз масу цвијећа и букета од грађанства, атинско умјетничко друштво Параносос поклонило је Биоградском Пјевачком Друштву сребрну вазу атинског стила. Овације Србији и српском народу проламале су свечано опремљено позориште а послједице концерта пренесене су и на улицу, гдје је друштво дочекано од масе атинског грађанства.

Онамад послје подне у пређашњој саборној цркви св. Ирене приредило је Биоградско Пјевачко Друштво на старо-словенском језику помен грчком краљу Ђорђу и изгинулим грчким и српским борцима у балканском рату. За тим је друштво биоградско отишло у двор по позиву, гдје је благоданљиво примљено од краљевског владалачког пара, гдје су пјевали разне изабране комаде и били су одушевљено поздрављени. Краљ је изјавио своју радост што види Србе у својој пријестоници и срдечно им честитао на вјештини и финеси у пјевању.

Велика несрећа на мору

— Потонула 1032 путника. —

Глас о великој несрећи, која се онамад догодила на мору, побудио је у цијелом свијету велику сензацију и страх. Издан је и официјелни глас о несрећи, у ком се вели да су на лађи била 1364 човјека, а од тих се могло спасити само 332.

Несрећа се догодила, као што смо већ јавили у заливу св. Лауренција (St. Lawrence), куд пролази сјеверно-америчка морска струја тога имена. Унесрећена лађа „Empress of Ireland“ припада енглеском друштву Канадиан-Пасифик. Од људи који су се спасили имаде највише матроза, а ипак се за то вели да су се они за цијеле несреће храбро и јуначки држали. Међу њима није настала никаква паника као што су то испочетка јављале вијести, него су и матрози и официри са капетаном Кендалом на челу остали све до последњег часа на оном мјесту и ужасној смрти гледали у очи. А што се више момци са лађе спасли, то је путника, може се рачунати за то што је била густа ноћ и што су се путници већином налазили у кабинама у тврдом сну, а цијела несрећа се догодила врло брзо, да су једва могли ухватити толико времена да брже побјежу на палубу.

Како брзојави јављати настала је и код те несреће, као и оно код „Титаника“ силна борба око спасавања. Један је другог гурао у море и у пропаст само да се себе спасе, многи су погинули само од страха, а многи су и сами полетјели у смрт да не гледају ту силну пропаст Друштву „Канадиан-Пасифик“ стигле су већ многе сажалице, и стизале их још и више из цијелог свијета, јер свако сматра ову несрећу великом енглеском народном несрећом, у којој је природа савладава и највеће човјече техничко знање.

На тој унесрећеној лађи се налазио и млади брачни пар Гриневеј, који су се истом прије недеље дана венчали и пошлци су на брачно путовање. И кад су бјежали из кабине изгубили се да се више нијесу видјели. И тој младој жени припасао је појас за спасавање. И онда, прича она, зајнијело је море у дубине, а кад је машина експлодирала она се оне-свијестила и није више знала за себе, него послједије је осјетила како је држе два човјека. „А, не бој се ти, мала!“ рече један. „И ја сам изгубио своју жену.“ — А ја сам му одговорила: „А ја сам изгубила свога мужа“. И један ме је од те двојице, вели та госпођа, прихватио и пригрио уз се, али послједије се не сјећам шта је било. Својих спаситеља нијесам више видјела. Жао ми их је, биће да су се утопили. — Међутим био је и Г. Гриневеј с лађом потонуо и опет га експлозија срећно избацила на површину, и истом у Римауски на своје највеће весеље угледа међу спасеним путницима и своју младу жену.

На тој унесрећеној лађи се налазио и глумач Ирвинг са својом женом. И један од спасених путника прича у енглеским новинама „Evening News“: „Видио сам Ирвинга на коридору. Кад сам му рекао да лађа тоне, силно је он своју жену да бјежи, и кад је склопио руке молећи је да бјежи, забаци га лађа и он удари лицем о врата, да му се цијело лице закрвавило, али он све једно прихвати своју жену и однесе је на рукама на палубу. Али он је погинуо и његова жена, па кад сам му понудио помоћ, рече ми: „на имате и са собом доста бриге, Бог вам наградио вашу добру вољу“ и на то се изгуби са својом женом у оној силној узбурканој води, да га више нијесам видио.

Краљ Ђорђе изразио је друштву своје сажалење, а у Лондону се већ почело скупљати новаца за оне који су се спасили и остали без ичега.

Мисли

Кад посумњамо да неко лаже, треба да се правимо као да му вјерујемо: онда он постаје дрзак, лаже јаче и бива ухваћен. Олазимо ли, напротив, да нека истина, коју би он хтио да сакрије, дијелом му се омакла, онда се треба правити као да му то не вјерујемо, и он ће онда, изазван противречењем, пустити за њом аријергарду цијеле истине.

Кад се хоће да оцијени колико је стање једног човјека срећно, не треба се распитивати о оном што га весели него о оном што га жалости: јер што је ово последње, кад се само за себе узме, незнатније, тим је човјек срећнији.

Ако хоћемо да не будемо сувише несрећни, најсигурнији је лијек да не захтијевамо да будемо сувише срећни.

Шопенхауер

Из народа

† Командир Томаш Пешић

Командир Томаш Пешић преминуо је напрасном смртију 21. априла, а сахрањен 22. истог мјесеца у пет часова послједице подне.

Спроводу су присуствовали виши број свештеника и учитеља из области, официјерски кор доњо-васојевићке бригаде са двије почасне чете под командом г. г. поручника Николе Јоксимовића и Радисава Велића, као и виши број чиновништва и мноштво народа оба пола.

Над гробом опростио се је са покојником заступник команде доњо-васојевићке бригаде г. ком. Мило Санчић, дирљивим говором, у којем је изнио и оцртао све заслуге покојникова.

Мир пенелу командира Пешића!

† Благота Марковић

гимназист V. године

У Биограду 4. априла т. г. послједице 25. дневног боловања од запаљења плућа испусти своју млађану душу Благота Марковић гимназиста V-те године.

Покојник је рођен у селу Бурићима — љеш. нахији. Основно образовање свршио је с одличним успјехом на Градцу. Како се још из рана код њега виђале велике способности за науку, пошљу га његови одвећ сиромашни родитељи на продуковање у Београд, гдје је као и овдје био одличан ђак. У IV-тој години његовог школовања затекао га је ослободилачки рат и као младић пун младоских осјећања живава постига тежње, да се прекине петљевикови уздицај његове младе српске браће под Турцином, даде крваво стечени новац од послуживања за путни трошак и дође из Биограда међу своју браћу под висовима гордог Тарабоша, и ту се нађе тај млади српски ученик са пушком у руци и изађе у су-срет својим родољубивим младићским осјећањима.

По свршетку рата положио је полематуру и уписао се у V раз. I-ве биоградске гимназије у којој га годину затече тешка и по њега неизлечива болест, јако запаљење плућа.

Покојник је друштву и сваком ко га је знао био познат као искрен, поштен, уљудан, вриједан и карактеран младић, те с тога сваком мио и драг, што се најбоље види из тоглог писменог саучешћа које одмах покојникови другови послаше за навјек уцвијељеним му родитељима. Онолика маса покојникових сродника, пријатеља и познаника, који на глас о смрти похиташе и ублажише велику тугу несрећним родитељима и дирљиви говор г. учитеља Блажа Ђуришића, дадоше виднога знака, да је покојни гимназиста уживао својим скромним и уљудним понашањем лијел глас код сваког ко га је знао и с њим друговао.

Снавај мирним сном, ватрени ђаче, лака ти груди српске земље!

Н.

ТЕЛЕГРАМИ

Српска криза.

Биоград, 15. маја.

Услјед немогућности плодног рада у Скупштини ради држања мањине, г. Пашић је јутрос поднио Краљу оставку кабинета. Краљ је оставку одбио. Послједије конференције министара са посланицима већине и послједије министарске сједнице, г. Пашић је поново поднио Краљу оставку кабинета, коју је краљ примио, али је још није уважио. — Биоградски Пресбиро.

Биоград, 16. маја.

Краљ, који је јуче примио оставку кабинета, позвао је данас вође опозиције да образују блок. Резултат ових преговора није још познат. — Биоградски Пресбиро.

Устанак у Арбанији

Драч, 16. маја

800 Малисора, Миридита и ко-совских Арнаута — католика и муслимана — стигли су овамо из Љеша. Књаз је примио главаре и наредио министру Ноги да им препоручи да бране Драч. Они су изјавили да ће да марширају против усташа.

Варош је мирна. Нема вијести о усташима. — Бечки Кор. Биро.

Драч, 17. маја

Контролна Комисија примила је од усташа писмо у којем се сви чуде ради доласка Малисора у Драч. Сјутра ће комисија поћи у Шијак да преговара с усташима који су заузели Крњу и Пекињу, и тако заузели Есад паше посјед. — Бечки Кор. Биро.

Рим, 23. маја

Агенција Стефани јавља да су енглеска и њемачка влада приправне да пошљу бродове у Драч, ако на то пристану остале велике силе. — Бечки Кор. Биро.

Драч, 23. маја

Чланови Контролне Комисије пошли су јуче у Шијак, гдје су се срили са усташким изасланицима. Међу многобројним фанатичним главарима, до сада противницима, постигнут је споразум. Сви присутни показали су да не маре много за жеље које су недавно изнијели, прекидајући непрестано контролну комисију и вичући да су за Турску и да хоће књаза муслимана. И ако им је комисија изложила сву немогућност да се задовоље ти захтјеви, изасланици су непрестано остали при своме, понављајући вазда исте ријечи. Комисија је одбила њихове панисламске захтјеве и вратила се у Драч. — Бечки Кор. Биро.

Драч, 23. маја

Књажевски пар посјетио је аустро-угарску ескадру.

Руска Дума.

Петроград, 16. маја.

Рожђанко, председник Думе, Варун Секрет, први потпредседник и Ржевски, први секретар, дали су оставке. — Бечки Кор. Биро.

Петроград, 16. маја.

Дума је поново изабрала Рожђанка за председника а Варун Секрета за потпредседника. — Бечки Кор. Бирв.

Путовање руских студената.

Кијев, 15. маја.

Поново је образован комитет који ће организовати студентска путовања у Бугарску, Србију и Црну Гору. — Вјестник.

Забавник

Статистика свијета. Звање за универзалну статистику у Анверсу, у Белгији, износи статистику, коју је вриједно погледати. Државни дугови су концем 1912. године износили своту од 214 милијарди и 800 милијона франака. У тој своти Европа стоји прва са својих 160 милијарди и 137 милијона; Азија са 19 милијарди. Око године 1820. укупна свота свијетскога дуга износила је 35 милијарди. Концем 1913. на кугли земаљској било је 1 милијарда 700 милијона становника. Азија је имала око 934 милијона, Европа 485 милијона, Африка 189 милијона, Америка 188 милијона и Аустралија око 57 милијона становника. Од године 1910. број становника на кугли земаљској порастао је од прилике за 140 милијона. Жељезничка мрежа износи више од 1 милијона километара дужине, Европа има свега 357 хиљада, Африка и Аустралија су скоро једнаке у дужини жељезничке мреже са 39 хиљада километара, Азија око 97 хиљада километара.